

Zesde staatshervorming (1)

Servais Verherstraeten

Wie tegen is, moet eens proberen zonder

Servais Verherstraeten is geen communautaire scherpslijper. Sommigen in zijn partij noemen hem zelfs een unitarist. Maar aan wie de zesde staatshervorming verkettert, zegt hij toch: ‘Probeer het eens zonder!’

Samen met Melchior Wathelet jr. (cdH) was Servais Verherstraeten (CD&V) van 2011 tot 2014 staatssecretaris voor Staatshervorming in de regering-Di Rupo (PS). Ik heb de zesde staatshervorming niet mee onderhandeld, ik moest ze uitvoeren, zegt hij. We kregen een politiek akkoord van zeventig pagina's en moesten dat omzetten in regelgeving en in overdrachten van financiële middelen en personeel. Dat vergde veel overleg met de politieke partners – Groen en Ecolo inclusief – en andere stakeholders, zoals de sociale partners.

De zesde staatshervorming is effectief een keerpunt om verschillende redenen. Eén: de overgedragen bevoegdheden. Twee: de financiering. En drie: de stabiliteit. Aan wie deze staatshervorming verkettert, zeg ik: probeer het eens zonder. Wat als ze er niet was gekomen? Blik terug naar de jaren 70 en 80. Toen was het land door communautaire ruzies niet in staat om problemen op te lossen. Dat leidde tot economische en sociale stilstand en tot de ontsporing van budget en staatsschuld.

Dat gevaar dreigde opnieuw. Dit land heeft vaak externe druk nodig voor het kan beslissen. Vanaf juli 2011 – toen al vierhonderd dagen onderhandeld werd over een regering en een staatshervorming, begon de spread – het verschil tussen de rente op Belgische

‘Ik maak me zorgen: we hebben niets om conflicten op te lossen.’

BIO SERVAIS VERHERSTRAETEN

- *1960
- Studeerde Rechten KU Leuven
- '88 Schepen in Mol
- '95 Kamerlid
- '07 Fractie leider CD&V in de Kamer
- '11 Staatssecretaris Staatshervorming
- '14 Fractie leider in de Kamer

overheidsobligaties en die van de sterke landen – te stijgen. De druk op onze rente nam toe.

Tot dan hadden we externe kritiek op de duur van de regeringsovername gecounterd met de stelling dat vijf van de zes regeringen wel normaal werkten. Maar de spread deed dat verhaal stokken. Een oplossing werd dringend.

In oktober was het akkoord over de staatshervorming rond. In december waren ook de sociaal-economische gesprekken klaar, en eindelijk trad na 541 dagen de nieuwe regering aan. We konden met de uitvoering beginnen.

Laatste en eerste

Het was de laatste staatshervorming met een grote traditioneel-communautaire inzet: Brussel-Halle-Vilvoorde (BHV). En het was de eerste staatshervorming zonder volledige financiering van de overgedragen bevoegdheden.

Belangrijke bevoegdheden verhuisden naar de deelstaten, waaronder het voor de bedrijven relevante arbeidsmarkt- en doelgroepenbeleid en de controle op de werkloosheid. Verder werd één tak van de sociale zekerheid volledig overgeheveld: de gezinsbijslag die tot dan werd uitbetaald door werkgeverskassen. Ook delen van de gehandicapten- en de ouderenzorg verhuisden, evenals de eerstelijnszorg en de geestelijke gezondheidszorg.

Voor het eerst ging er geen 100% financiering mee. Het federale niveau was armlastig geworden. Uitgekleed. Sociale zekerheid niet meegerekend, beheert de federale staat nog twintig miljard euro, terwijl de Vlaamse overheid ruim veertig miljard heeft, net als de overige deelstaten.

Sociale partners

Welke rol speelde het VBO? De sociale partners zijn nog ‘nationale’ actoren waarvan de impact federaal geregeld is. Bij defederaliseringsdreigen ze telkens invloed te verliezen.

Over de zesde staatshervorming hebben ze niet zwaar gelobbyd. Het VBO beperkte zich doorgaans tot economische en budgettaire kwesties. Toen de meerwaardebelasting op de agenda stond, klonk het VBO luid en duidelijk. Over de fiscale autonomie voor de deelstaten hoorde je hen dan weer nauwelijks; dan is het voor hen oké. Wel

Servais Verherstraeten

BRUSSEL-HALLE-VILVOORDE

De zesde staatshervorming splitste de controversiële gemengde kieskring Brussel-Halle-Vilvoorde in een eentalige kieskring Vlaams-Brabant (Halle-Vilvoorde + Leuven) en een tweetalige kieskring Brussel. Ook het gerechtelijk arrondissement BHV werd gesplitst wat het parket betreft. De rechtbanken bleven Brussels. De splitsing van BHV was de laatste traditionele communautaire klip die dit land nog moest nemen. Er kwam ook een nieuwe Senaat. Die wordt niet meer rechtstreeks verkozen, maar vormt nu de ontmoetingsplek voor verkozenen van de deelstaten.

toonde het VBO bezorgdheid over de splitsing van de vennootschapsregelgeving en -fiscaliteit. Ook toen de spread begon op te lopen, luidde het VBO de alarmbel.

Ik hield contact met alle sociale partners en informeerde hen over wat hen direct aanbelangde. Voor het VBO dus ook over de kindersbijslag. Inzake het arbeidsmarktbeleid waren de contacten minder intens, alleszins minder dan over de kwestie arbeiders/bedienden die op dat moment ook speelde. Het doelgroepenbeleid en de controle op de werkloosheid lieten de nationale sociale partners ‘passeren’. Ik kan me trouwens niet van de indruk ontdoen dat de meningen binnen ‘nationale’ organisaties soms ook wel verdeeld zijn.

Refederaliseren?

Ik werd nooit wild van defederaliseren, maar soms is dat rationeel de beste manier om een impasse op te lossen. Voor refederalisering is mijn houding identiek. Het is geen taboe. De geluidsnormen voor Zaventem herfederaliseren? Wie denkt dat dit de impasse oplost, mag het proberen. Maar eenvoudig zal het niet zijn.

Ik maak me wel zorgen. We hebben een centrifugaal federalisme. Bij conflict, blokkeert het land. We hebben niets om conflicten op te lossen. Het Overlegcomité met alle regeringen functioneert niet. De nieuwe Senaat kan ook geen soelaas brengen. Bovendien verdwijnt de knowhow. De politici, kabinetslui en ambtenaren die de technologie van de staatshervormingen kennen, sterven uit.

Bij de FOD Financiën bleef slechts één ambtenaar over die de financieringswet van de deelstaten nog voldoende kende om ze te kunnen aanpassen. Ik heb toen gepleit voor een ‘Kenniscentrum Staatshervorming’. Aanvankelijk vergeefs. Gelukkig kon mijn toenmalige kabinetschef, Benjamin Dalle, later als gecoöpteerd senator de wettelijke basis leggen. Nu hopen dat het ook tot uitvoering komt. ●